

Un cop creada, l'Agrupació Dramàtica de Barcelona cercà la figura d'un director artístic que donés prestigi i un to adequat als propòsits fundacionals. Es pensà en Maurice Sarrazin, director de Le Grenier de Tolosa de Llenguadoc, però les gestions finalment no van cristal·litzar, i va prendre'n les regnes Pau Garsaball. Més endavant van ocupar una responsabilitat en la direcció artística Montserrat Julió, Jordi Sarsanedas i Frederic Roda, que acabà per convertir-se en el director artístic fins a la desaparició de l'ADB, el 1963, no sense grans tensions a la junta, en diferents moments, com quan es pensà en Ricard Salvat com a director artístic. Roda fou l'element fonamental per entendre l'evolució de l'ADB i el seu paper en el teatre català contemporani.

La iniciativa principal de l'ADB fou la creació del festival anomenat «L'Alegria que Torna», que havia de servir per organitzar grans espectacles i, gràcies a les entrades, recaptar fons per mantenir les activitats al llarg del curs. El 1955 es van organitzar tres festivals, muntant tres peces de Santiago Rusiñol, *A ca l'antiquari*, *Feminista* i *El malalt crònic*; el 1956, un altre Rusiñol, *L'auca del senyor Esteve* (representada al Gran Teatre del Liceu, 4-6-1956) amb direcció escènica de Pau Garsaball, al capdavant d'un extensíssim repartiment i equip artístic i tècnic. Aquest fou possiblement el primer gran espectacle en català d'ençà de la Guerra Civil.

«L'Alegria que Torna» va representar un repertori bàsicament d'obres catalanes, amb la inclusió de dues peces franceses, *Un barret de palla d'Itàlia*, d'Eugène Labiche, i, sobretot, *El burgès gentilhome*, de Molière, amb la música de Jean-Baptiste Lully (Teatre Windsor, 15-6-1959), sota la direcció de Ricard Salvat, al capdavant d'un equip artístic i tècnic on destacaren l'escenografia i els figurins de Maria Junyent, Josep Maria Espada i Jordi Palà, que reproduïen l'ambientació i els vestits d'època, amb profusió de detalls i un acurat treball de recreació. L'espectacle no deixà de ser una gran trobada social de la burgesia catalanista del moment, com tots els espectacles del cicle.

L'impuls de Frederic Roda va permetre la consolidació i l'expansió de l'ADB, acompanyat per altres membres força actius com Antoni Bachs-Torné i Lluís Gili, a més dels membres de la junta com Joan Triadú, Ferran Soldevila i Joan Oliver.

El 1957 es tancà amb divuit espectacles representats i amb la creació d'una secció anomenada Teatre Viu, que havia de convertir-se en una secció de teatre experimental i una mena de taller per a la formació de la pedrera de joves actors de l'entitat. El Teatre Viu fou creat per Miquel Porter-Moix i Ricard Salvat el 1956, i s'incorporà a l'ADB, que li oferí les golfes del Cercle Artístic de Sant Lluç, on podien fer els assaigs dos o tres dies per setmana. El Teatre Viu, que basava el seu treball en la improvisació i la pantomima, es va mantenir com a secció fins al 1960, quan, després de la marxa de Ricard Salvat, Miquel Porter, acompanyat per deu col·laboradors, entre els quals podem esmentar Vicenç Olivares, Marina Subirats, Griselda Barceló i Antoni Bachs, va crear l'associació Teatre Viu com una entitat independent, malgrat que mantenia els lligams amb l'ADB. Durant el temps que van compartir camí, van oferir més de trenta sessions oficials, que han estat recollides per Jordi Coca al llibre que dedicà a l'ADB.

El 1958, l'ADB va decidir impulsar uns cicles de teatre anuals, que es van iniciar al febrer d'aquell any fins al mes de juny amb el I Cicle, que aplegà al Teatre Candilejas les representacions d'*El cocktail dels acusats*, de Carles Soldevila, *Antígona*, de Salvador Espriu, *Xandi*, de Josep M. Millàs-Raurell, *La fortuna de Sílvia*, de Josep Maria de Sagarra, i *Ball robot*, de Joan Oliver, palesant la voluntat d'oferir un repertori d'obres de dramaturgs catalans actuals. Els cicles es perllongaren al llarg dels anys següents fins al VI Cicle, presentat al Palau de la Música poc abans del Nadal del 1962, que va oferir diversos espectacles fins al 29 de maig del 1963, quan era prevista inicialment la representació de *L'òpera de tres rals*, de Bertolt Brecht, que s'ajornà per prohibició governativa, fins que se'n van poder oferir dues representacions al Palau de la Música (12 i 13-11-1963). Entre el primer i el sisè cicles, es van muntar obres de dramaturgs catalans com Manuel de Pedrolo, Baltasar Porcel, Feliu Aleu, Llorenç Villalonga, Nicolau M. Rubió, Ferran Soldevila, Carles Soldevila, Josep

Carner, Alfred Badia, Maria Aurèlia Capmany o Joan Brossa, combinats amb veritables clàssics contemporanis com *La sonata dels espectres*, d'August Strindberg, *L'hort dels cirerers*, de Txèkhov, *Les cadires* i *La cantant calba*, d'Eugène Ionesco, *La visita de la vella dama*, de Friedrich Dürrenmatt, totes elles representades per primer cop en llengua catalana gràcies a les versions de Joan Oliver, Jordi Carbonell i Aurora Díaz-Plaja. Entre els directors d'aquests espectacles podem esmentar Frederic Roda, Jordi Sarsanedas, Rafael Vidal i Folch, Manuel Cubeles, Miquel Porter, Francesc Balagué, Ricard Salvat i Joan Ribera.

El 1961, Frederic Roda va negociar amb Joan B. Cendrós, fundador i president d'Òmnium Cultural, la transformació de l'ADB en una fundació cultural que li permetés assolir una dimensió més àmplia en tots els sentits, cercant una col·laboració estable amb el Palau de la Música i l'Orfeó Català per a la representació dels espectacles, i amb el projecte de crear una escola de teatre i uns cursos d'art escènic, projecte ideat per Josep Palau i Fabre. El 18 de maig del 1961 es constituí la Fundació Cultural ADB i, dos dies després, es formalitzà la constitució dels òrgans rectoris essent nomenat president del patronat Ferran Soldevila; vicepresident, Joan B. Cendrós; secretari, Rafael Tasis, i tresorer, Jordi Ruiz Barbey. Entre els patrons de la Fundació hi havia Frederic Roda, Carlota Soldevila i Joan Oliver.

Arran d'un dels cursos organitzats per l'ADB, concretament el curset de mim celebrat del 3 al 14 d'octubre del 1961 al Teatre Candilejas, a càrrec del mim uruguaià Italo Riccardi, tres membres de l'ADB, Carlota Soldevila, Albert Boadella i Anton Font, presentaren la proposta d'una Escola de Pantomima, constituïda a mitjan 1962 com a secció de l'ADB, que finalment rebé la denominació d'Els Joglars.

A principis del 1963 es va celebrar un Taller de Teatre, dirigit per Jordi Sarsanedas, de quatre hores setmanals, adreçat als nous membres de l'Agrupació i als que no estaven en aquells moments participant en cap muntatge. També es van organitzar conferències com la dedicada al dramaturg menorquí del segle XVIII Joan Ramis, a càrrec de Jordi Carbonell; al teatre de Picasso, a càrrec de Josep Palau i Fabre, i una introducció al teatre de Bertolt Brecht, a càrrec de Feliu Formosa. Cal esmentar l'exposició organitzada al Palau Dalmau a partir de la col·lecció de teatre català de Jaume Rull (27-3 a 5-4-1963).

La desaparició del programa «L'Alegria que Torna» va provocar una greu crisi econòmica de l'entitat, que va veure molt disminuïts els seus ingressos i depenia exclusivament de les quotes dels socis. Aquest fet va ajudar a precipitar el final de l'entitat, malgrat que el tancament oficial es produí per motius polítics. A principis del 1963 es va demanar un ajut al Ministerio de Información y Turismo, que va posar al descobert que l'ADB no estava registrada, cosa que implicava primer de tot la denegació de l'ajut i la prohibició de les activitats.

El muntatge de *L'òpera de tres rals*, de Bertolt Brecht, dirigit per Frederic Roda, va precipitar el final de l'ADB. D'una banda, hi havia l'esperança de remuntar el vol amb les dues representacions previstes per al 19 i el 20 de maig, però la prohibició de representar l'obra va generar un seguit de reclamacions i d'anades i vingudes amb els censors i els polítics franquistes que en demoraren l'estrena fins al 12 de novembre, al Palau de la Música. Malgrat l'èxit assolit, la policia clausurà els locals del Palau Dalmases i suspengué les activitats de l'ADB i de la resta de les entitats que s'hi aixoplugaven, Òmnium Cultural, l'Institut d'Estudis Catalans i l'Obra del Ballet Popular. Malgrat una entrevista amb el governador civil, va prevaler l'ordre de clausura i dissolució de la Fundació Cultural Agrupació Dramàtica de Barcelona.

Malgrat alguns intents posteriors per revifar l'ADB, a càrrec de Frederic Roda, l'entitat va desaparèixer després de fer un paper fonamental per a la pervivència i el desenvolupament del teatre català.

Bibliografia

Arbonés, Jordi. *Teatre català de postguerra*. Barcelona: Editorial Pòrtic, 1973.

Ciurans, Enric. *El teatre viu, una resistència cultural*. Barcelona: AIET, 2009.

Coca, Jordi. *L'Agrupació Dramàtica de Barcelona. Intent de Teatre Nacional (1955-1963)*. Barcelona: Edicions 62; Institut del Teatre, 1978.

Pérez de Olaguer, Gonzalo. *El teatre independent a Catalunya*. Barcelona: Bruguera, 1970.

— *Els anys difícils del teatre català*. Tarragona: Arola Editors, 2008.

Porter i Moix, Miquel. *Una història de la cançó*. Barcelona: Departament de Cultura, 1987.

Salvat, Ricard. *Quan el temps es fa espai. L'ofici de mirar*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1999.

Solé i Sabaté, Josep Maria (dir.). «Catalunya dins l'Espanya de l'autarquia (1946-1958)». A: *El franquisme a Catalunya*, vol. 2. Barcelona: Edicions 62, 2005.

— (dir.). «La immigració, el *desarrollismo* i la resistència cultural (1959-1968)». A: *El franquisme a Catalunya*, vol. 3. Barcelona: Edicions 62, 2006.

Redactor/a

Enric Ciurans (2018)

SEU CENTRAL

Plaça Margarida Xirgu, s/n

08004 Barcelona

T. 932 273 900

[Contactar](#)

CENTRE DEL VALLÈS

Plaça Didó, 1
08221 Terrassa
T. 937 887 440
[Contactar](#)

CENTRE D'OSONA

c/ Sant Miquel dels Sants, 20
08500 Vic
T. 938 854 467
[Contactar](#)

MAE

Plaça Margarida Xirgu, s/n
08004 Barcelona

T. 932 273 900

[Contactar](#)

- [Contactar](#)

- [Accessibilitat](#)

- [Avís Legal](#)

- [Protecció de dades](#)

- [Crèdits](#)

- [On som](#)